

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
DGRO - Directie Ruimtelijk Beleid, o.v.v. Nota Ruimte,
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 680 76 80
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Onderwerp

Zienswijze ontwerp Nota Ruimte

Datum

9 december 2025

Ons kenmerk

C2366317/6230783

Geachte mevrouw Keijzer,

U heeft namens het kabinet op 6 oktober 2025 de ontwerp Nota Ruimte ter inzage gelegd. Eindelijk kan het gesprek gevoerd worden over deze langverwachte visie van het Rijk. De omvangrijke nota geeft een goed beeld over de complexe ruimtelijke opgaven waar wij voor staan. De definitieve nota kan een significante bijdrage leveren aan de ruimtelijke inrichting van Nederland en de versterking van de rol van de Rijksoverheid. De provincie heeft baat bij een omgevingsvisie van het Rijk die duidelijke kaders stelt, keuzes maakt en scherpe richting geeft aan een (gezamenlijke) uitvoering. Samen met de Brabantse regio's en waterschappen is de ontwerp Nota Ruimte geduid. De optelsom van nationale opgaven heeft namelijk impact op alle Brabantse gebieden, inwoners en ondernemers. Het Rijk dient rekenschap te geven van de (in)directe effecten van de opgaven. Wij maken daarom graag van de gelegenheid gebruik om onze zienswijze aan u over te brengen.

De opgaven buitelen over elkaar heen en ons land is nu eenmaal te klein om alle ruimtevragers tegemoet te komen. Noord-Brabant kan vaak een bijdrage leveren aan de oplossing voor nationale vraagstukken, maar niet aan alle vraagstukken. Gedeputeerde Staten hebben het Rijk afgelopen jaren regelmatig gevraagd duidelijkheid te geven over welke nationale opgaven een plek krijgen in Brabant o.a. met het [ruimtelijk voorstel](#) (2023), de [brief reactie voorontwerp Nota Ruimte](#) (2024) en in het [BO Leefomgeving](#) (2025). Vooral nog ontbreekt een integrale ontwikkelrichting op de opgaven in de ontwerp Nota Ruimte. Het ontbreken van hiërarchie en prioriteiten tussen de verschillende opgaven en het missen van een aantal duidelijke nationale keuzes en ontwikkelrichtingen dragen eraan bij dat gebiedsgerichte keuzes voor Brabant nog onmogelijk zijn. Daarnaast zijn door de toepassing van diverse strategieën en het ontbreken van diepgang consequenties voor elke regio multi-interpretabel. De ontwerp Nota

Ruimte zet Brabantse doelen en juridische verplichtingen verder onder druk. De ontwerp Nota Ruimte legt veel (extra) verantwoordelijkheid richting de lagere overheden, die dit met beleid noch geld kunnen compenseren (laat staan waarmaken). Een sterke, duidelijke, voorwaardenscheppende en richtinggevende Rijksoverheid is nodig in deze.

Datum

9 december 2025

Ons kenmerk

C2366317/6230783

Als zelfbewuste provincie beseffen wij ons dat een integrale benadering noodzakelijk is en keuzes onvermijdelijk zijn. Met het ruimtelijk voorstel zijn we helder over welk Brabant ons past én wij willen zijn in 2050, wat de ruimtelijke mogelijkheden binnen de Provincie Noord-Brabant zijn om onze sleutelrol in de aanpak van de nationale opgaven te realiseren. Bovendien hebben we aangegeven welke kwaliteiten én kansen wij als absolute randvoorwaarden zien voor de Brabantse bijdrage aan de (ruimtelijke) inpassing van de nationale opgaven.

We doen een nadrukkelijk beroep op u om in gezamenlijkheid, dus Rijk én provincie, de ontwerp Nota Ruimte integraal, gebiedsgericht en interdepartementaal op te werken naar een definitieve Nota Ruimte mét uitvoeringsagenda. De gebiedsgerichte en generieke vraagstukken zoals verwoord in het Brabants ruimtelijk voorstel kunnen hierbij de leidraad zijn om zo daadwerkelijk gebiedsgerichte en integrale keuzes te maken. In het bijzonder vragen we expliciet aandacht en uitwerking voor onderstaande punten.

1. Op korte termijn acties noodzakelijk om ontwikkelrichting 2050 mogelijk te maken

In de ontwerp Nota Ruimte staat het vizier gericht op 2050. Om stapsgewijs naar 2050 toe te werken zijn op korte termijn enkele stevige hordes te nemen die cruciaal zijn om maatschappelijke, economische en ruimtelijke ontwikkelingen überhaupt mogelijk te maken. Voor de provincie Noord-Brabant zijn dit drie urgente zaken:

1. Oplossingen voor het weer op gang brengen van vergunningsverlening in relatie tot de stikstofproblematiek;
2. Het oplossen van de netschaarste;
3. Het (her)starten van uitgestelde en vertraagde wegverbredingsprojecten (A2, A50, A58, A67 en A27) alsmede spoorknel- en knooppunten ten behoeve van duurzame en veilige bereikbaarheid.

Korte termijn acties zijn hierop noodzakelijk om een toekomstbestendige ontwikkeling van Brabant mogelijk te maken. Anders blijven doelen op het vlak van brede welvaart, gezonde leefomgeving, wonen, klimaat, natuur, duurzame landbouw, energie en circulaire economie ver buiten bereik. De provincie Noord-Brabant zet in op maatregelen binnen de eigen bevoegdheden en beïnvloedingssfeer, maar doet daarbij een nadrukkelijk beroep op de Rijksoverheid. Ontwikkelrichtingen en transitiepaden op deze vraagstukken in de definitieve Nota Ruimte zijn essentieel.

2. Gezonde en veilige leefomgeving met omgevingskwaliteit zijn randvoorwaardelijk voor toekomstbestendige ontwikkelrichting 2050

Wij verzoeken u om van de Nota Ruimte een complete omgevingsvisie te maken en uit te spreken dat er ook bij het Rijk een duidelijke ambitie ligt om de leefomgeving te verbeteren (waarvoor ook een grondwettelijke zorgplicht geldt). De (ontwerp) Nota Ruimte is immers de nieuwe nationale omgevingsvisie in de zin van de Omgevingswet. Nu de Omgevingswet in werking is, komt de nationale omgevingsvisie in de plaats van structuurvisies, de relevante delen van de natuurvisie, verkeers- en vervoerplannen, strategische gedeelten van nationale waterplannen en milieubeleidsplannen.

Uit de ontwerp Nota Ruimte kan onvoldoende worden afgeleid op welke wijze het Rijk invulling geeft aan de wettelijke verplichting om in de nationale omgevingsvisie rekening te houden met het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen aan de bron dienen te worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt. Wij verzoeken nadrukkelijker in beeld te brengen op welke wijze - conform deze wettelijke verplichting - rekening is gehouden met deze (milieu)beginselen, die met de Omgevingswet een bredere werking hebben gekregen.

Het Nationaal Milieubeleidskader (NMK, 2021) bevat keuzes die ambities uit de huidige Nationale Omgevingsvisie (NOVI, 2020) nader invullen. Echter, in de ontwerp Nota Ruimte beschrijft u de algemene beleidsrichtingen voor milieu op een veel hoger abstractieniveau en met een lager beschermingsniveau dan in het NMK; voor concrete vertaling hiervan in doelen en instrumentarium verwijst u naar het Nationaal Milieuprogramma (NMP, een sectoraal programma onder de Omgevingswet). Hierdoor worden de keuzes verlegd naar een lager beleidsniveau, namelijk op programmaniveau. Dit belemmert goede doorwerking van milieubeleid naar andere beleidsvelden, wat ook het bereiken van Brabantse milieudoelen bemoeilijkt. De huidige beperkte tekst in de ontwerpnota vergroot onduidelijkheden en bemoeilijkt de uitvoering van onze wettelijke taken. Wij verzoeken u dan ook het thema milieu in de definitieve Nota Ruimte nader uit te werken conform diepgang van het NMK, duidelijkheid te scheppen over de status van het NMK na vaststelling van de Nota Ruimte en expliciet te maken waaraan het Rijk zichzelf verbindt ten aanzien van milieu.

Bovendien mist een uitwerking van een gezonde leefomgeving als nationaal belang. Ook vragen wij aandacht voor de wijze waarop het thema milieu doorwerkt in andere thema's. Milieu is veelomvattend en beïnvloedt de andere thema's. Of het nu gaat om stiltegebieden (natuur), lozingen in oppervlaktewater en grondwater (water), bestaande verontreinigingen en sanering (bodem), cumulatieve schadelijke milieueffecten op inwoners (gezondheid) of brede welvaart. Een integrale beoordeling op het niveau van de omgevingsvisie is daarom noodzakelijk. Een sectoraal programma en de ruimtelijke insteek van de ontwerp Nota Ruimte doen geen recht aan de doorwerking van milieueffecten

Datum

9 december 2025

Ons kenmerk

C2366317/6230783

bij andere thema's. Het helpt daarbij ook niet dat al sinds 2020 wordt gesproken over de komst van een Nationaal Milieuprogramma (NMP).

Datum

9 december 2025

Ons kenmerk

C2366317/6230783

3. Water en bodem sturend voor toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling

Het fundament voor de toekomst van Noord-Brabant ligt in het water en bodemsysteem. Voor de zandgronden is de onderlinge samenhang van hoge ruggen, flanken en beekdalen cruciaal op het gebied van waterkwantiteit en -kwaliteit. Het natuurlijke, hydrologische samenspel tussen deze systeemeenheden en in en met de polders is sturend voor de inrichting en het (landbouwkundig) gebruik van grond in een klimaatbestendig en waterrobuust Brabant. Naast de beekdalen horen alle systeemeenheden een plek te krijgen in de definitieve Nota Ruimte om de opgaven van het water- en bodemsysteem, zoals vasthouden en infiltreren, vanuit deze samenhang te beschouwen (inclusief aandacht voor ondergrondse breuken).

Daarbij dient de samenhang van het regionale en nationale watersysteem niet hoofdzakelijk in relatie tot de teruglopende zoetwaterbeschikbaarheid te worden gezien, maar nadrukkelijk ook vanuit wateroverlast en waterveiligheid. Hogere waterstanden in het nationale watersysteem zullen in de toekomst gaan vragen om extra maatregelen in het regionale systeem, maatregelen die ruimte en functiecombinaties vragen. Nu al zorgen hogere waterstanden op de Maas voor kritieke situaties in 's-Hertogenbosch en bovenstrooms. Om de Brabantse regio's toekomstbestendig te maken, verwachten wij dat de interactie tussen het regionale- en het hoofdwatersysteem integraal onderdeel uitmaakt van de definitieve Nota Ruimte. Daarbij is meer aandacht voor grensoverschrijdende inzet op waterkwaliteit (Europese Kaderrichtlijn Water) en waterkwantiteit cruciaal.

We ondersteunen de inzet richting een samenhangende, regionale aanpak van ruimtelijke ontwikkelingen en de opgaven rond (de veranderende condities van) water en bodem, zoals verwoord in de ontwerp Nota Ruimte. Met betrekking tot (de integratie van) diverse regionale strategieën (zoals vraag en aanbod zoetwater, drinkwatervoorziening, verhogen grondwaterpeilen, herstel beekdalen, relatie gebruiksfunctie-bodem/watercondities, bodemgezondheid, regie op de ondergrond) wordt naar de regio verwezen. Onduidelijk is nog welke integrerende rol en (realisatie)verantwoordelijkheid het Rijk daarin voor zichzelf ziet, behalve planologisch ook financieel, en hoe dit zich verhoudt tot bestaande taken en bevoegdheden van provincie, waterschappen en gemeenten. Meer inkleuring in de uitvoeringsagenda hierover is benodigd.

4. Richting geven aan de transitie van het landelijk gebied

De toekomst van het landelijk gebied vraagt om een ontwikkelrichting voor de gezamenlijke wettelijke opgaven en een daarop gebaseerde integrale aanpak. We missen in de ontwerp Nota Ruimte een scherpe ontwikkelrichting op het gehele landelijke gebied en een integrale aanpak die ruimtelijk is doorvertaald met nationale keuzes in landbouw, natuur en herstel van het water- en

bodemsysteem. Dit is niet alleen vanuit medeoverheden problematisch, maar ook voor investeringen in en door de landbouwsector.

De wettelijk vastgestelde doelen voor natuur en water hebben grote invloed op het functiegebruik in het landelijk gebied en structureren ruimtelijke keuzes. Deze doelen moeten in de definitieve Nota Ruimte ruimtelijk vertaald worden. Natuur en biodiversiteit is daarbij niet alleen een functionele koppelkans, maar is intrinsiek waardevol. Dit geldt zowel voor natuur binnen de begrenzings van de N2000-gebieden en het af te ronden Natuurnetwerk Nederland, als daarbuiten zoals overgangszones, ecologische verbindingzones, groenblauwe dooradering, nieuwe bossen, natuurinclusief gebruik en Vogel- en Habitatrichtlijn-herstel. Hiervoor is visie en ruimte nodig. Ook het terugdringen van drukfactoren als stikstof, uitspoeling van nutriënten, geur, gewasbeschermingsmiddelen en droogte hebben grote – structurerende – invloed op het ruimtebeslag en op andere sectoren in het landelijk gebied. Rijkskaderstelling in de Nota Ruimte is cruciaal voor nadere provinciale uitwerking, waarin overheden én ondernemers kunnen werken aan een toekomstperspectief voor het landelijk gebied.

Voedselproductie is een belangrijke functie in het landelijk gebied. De grote ruimtedruk vergt op dit thema helder beleid om tot goede afwegingen te kunnen komen, op nationaal en regionaal niveau. Een, eerder aangekondigde, nationale voedselstrategie is nodig die aangeeft hoe we als Nederland binnen de randvoorwaarden vanuit natuur, milieu, water, bodem en gezondheid optimaal een bijdrage kunnen leveren aan de voedselzekerheid in Noordwest-Europa. Een ruimtelijke vertaling met inrichting van bijhorende infrastructuur is daarbij evident. De definitieve Nota Ruimte moet een duidelijk kader scheppen waarbinnen de provincies afwegingen kunnen maken en een gebiedsgerichte aanpak voor voedselzekerheid en de ontwikkeling van de landbouw kunnen vormgeven. In dat kader zien wij graag in de definitieve Nota Ruimte en uitvoeringsagenda handvatten voor de wisselwerking met andere functies en opgaven, instrumentarium (zoals een uitgewerkt afwegingskader landbouwgronden) en middelen om die vorm te geven. Ook zien wij daarin graag een visie op de rol en plek voor de verschillende vormen van landbouw (hoogproductief duurzaam, natuurinclusief, voedselbossen, biologisch etc.) terugkomen, zodat dit goed vertaald kan worden in het Brabantse omgevingsbeleid.

De ontwerp Nota Ruimte benoemt de opgaven voor natuur en landbouw in de Peel, maar doet nog onvoldoende recht aan de breedte en urgentie van de opgaven in NOVEX-gebied de Peel. De Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda (RUIA) benadrukt dat in de Peel grote en urgente opgaven zoals landbouwtransitie, biodiversiteit, stikstof, energietransitie, klimaat en verstedelijkingsdruk samenkomen. De uitdaging is het vinden van een nieuwe balans tussen water-, bodem- en natuursysteem, inrichting en gebruik, én wonen, werken en beleven in de Peel. Bovendien gaan wij conform het ruimtelijk arrangement er vanuit dat cultuurhistorische waardevolle landschappen in

Datum

9 december 2025

Ons kenmerk

C2366317/6230783

Brabant gezamenlijk door Rijk en provincie worden bepaald en verwerkt in de definitieve Nota Ruimte. Nu is het Dommeldal benoemd.

Datum

9 december 2025

Ons kenmerk

C2366317/6230783

5. Niet alleen door Brabant maar ook voor Brabant

De transitie naar een toekomstbestendig en duurzaam energiesysteem in het belang van economie en maatschappij is een gezamenlijke opgave, waarbij decentrale opwek en decentrale beschikbaarheid van hernieuwbare energie ook zijn verbonden aan de keuzes die gemaakt worden voor een duurzaam en toekomstbestendig energiesysteem op nationaal niveau en visa versa. Bovendien vragen verduurzaming van bedrijven, nieuwe energie-infrastructuur en gebiedsontwikkelingen zoals de grote groeiopgave van Brainport ruimte. Het is noodzaak om met elkaar (Rijk, provincie én gemeenten) het gesprek te voeren wat waar kan en/of moet.

Optimaal functionerende netwerken voor energie en nutsvoorzieningen zijn essentieel voor een sterke (circulaire) economie. De dwarsverbanden tussen economie en energie zijn grotendeels onderbelicht in de ontwerp Nota Ruimte. Aansluitend bij de energievraag van de economische ontwikkelingen streven wij in Brabant, in tegenstelling tot het nationale systeem waarin de nadruk op elektrificatie komt te liggen, naar een bredere energiemix (warmtebronnen zoals restwarmte, aardwarmte, warmte uit oppervlaktewater, zonthermie, waterstof en groen gas). Wij verwachten dat Rijk en provincie samen de koppeling van vraag en aanbod van energie en van het nationale aan het regionale systeem verder uitwerkt.

De ruimtelijke consequenties van opwek, opslag, conversie en transport van (duurzame) energie zijn enorm. Wij roepen daarbij op om dit als integraal onderdeel van de ruimtelijke ordening voor zowel het nationale als decentrale systeem uit te werken in de definitieve Nota Ruimte. Het zou helpen dat daarbij niet alleen geanticipeerd wordt op aanvullende ruimtevraag in de toekomst, maar energie daadwerkelijk integraal onderdeel wordt van ruimtelijke ordening. Enkele specifieke Brabantse voorbeelden met grote bovenregionale impact en doorwerking op meerdere schaalniveaus, welke om keuzes vragen in de definitieve Nota Ruimte:

- Het vervoer van gevaarlijke stoffen via het Basisnet spoor zorgt voor veel spanning en onzekerheid bij lokale overheden en bewoners langs het spoor vanwege de vele stedelijke verdichtingsplannen. Conform afspraken in het ruimtelijk arrangement gaan wij ervan uit dat Rijk en provincie samen gaan verkennen hoe het tracé van de Delta Rhine Corridor (DRC) efficiënter benut kan worden en het gebruik van het Basisnet spoor verlicht. Ook gaan wij ervan uit de regionale aftakkingen van de DRC een onderdeel worden van de definitieve Nota Ruimte.
- Powerport regio Moerdijk wordt in de ontwerp Nota Ruimte benoemd tot cluster van nationaal belang. De definitieve Nota Ruimte moet in woord en beeld consistent zijn over de afbakening van Powerport regio Moerdijk (i.c. de gemeenten Moerdijk, Drimmelen én

Geertruidenberg). Het Rijk wil hier een sterke regierol nemen bij het werken aan een langetermijnstrategie voor de Powerport regio Moerdijk. Deze rol zal binnen de eerder gemaakte bestuurlijke afspraken en de bijbehorende maximale ruimtevraag moeten worden vormgegeven. Met dien verstande dat Rijk en regio op het BO Leefomgeving 2025 afgesproken hebben dat er alleen sprake kan zijn van een strategische uitbreiding als de brede welvaart en leefbaarheid gelijktijdig, geloofwaardig en structureel versterkt kan worden. Het onderzoek naar het nationaal strategisch profiel voor het haven en industrieclusters moet hierbij worden betrokken.

- Het belang van binnenhavens voor de multimodale ontsluiting van en naar het binnenland (buis, water, spoor en weg, in die voorkeursvolgorde) wordt onterecht over het hoofd gezien. Daarbij dient ook een relatie gelegd te worden tussen deze havens, buisleidingen, sporen en de ontwikkeling van bedrijventerreinen.

Datum

9 december 2025

Ons kenmerk

C2366317/6230783

6. Strategisch ontwikkelen toekomstbestendige werklocaties

Net als in de ontwerp Nota Ruimte vinden wij het belangrijk om vanuit de eigen kracht, waardenketens en ecosystemen van de regio's bij te dragen aan de Nederlandse economie. Wij vragen u verder uit te werken welke bijdrage het Rijk hieraan gaat leveren. In het belang van het verdienvermogen en de strategische autonomie zijn toekomstbestendige bedrijventerreinen en campussen cruciaal. Het ruimtelijk beter voorsorteren op toekomstig verdienvermogen, missie gedreven innovatie, duurzaamheid en circulariteit op deze werklocaties en daarbij ruimte te bieden voor doorontwikkeling van belangrijke economische structuren is van belang. Om strategisch te kunnen programmeren vragen we het Rijk om meer richting te geven en prioriteiten te formuleren, waarmee recht wordt gedaan aan regionale krachten en ecosystemen, als uitwerking van de Nota Ruimte en de nationale Ruimtelijk-Economische Visie.

7. Versnellen van kwalitatieve schaa sprong in verstedelijking

Hoewel de VISTA-strategie een waardevolle richting kan bieden, mist deze nog verdieping, een heldere prioritering en een goede vertaling van de afspraken uit NOVEX Stedelijk Brabant. Wij vragen u om de hoofdpogaven voor het stedelijk netwerk van Brabant (zoals tussen Rijk en regio is vastgesteld in het ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant) op te nemen in de Nota Ruimte.

Belangrijke opgave voor het stedelijk netwerk van Brabant is de schaa sprong in stedelijkheid (met name in de steden en middelgrote kernen). Deze kwalitatieve schaa sprong is randvoorwaardelijk voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Brabant. Wij vragen het Rijk om naast het stimuleren van de groei in werkgelegenheid ook de stedelijke schaa sprong nadrukkelijker onderdeel te laten zijn van de strategie 'Stimuleren' binnen de VISTA-strategie. Een strategie vanuit het Rijk gericht op het maken van deze kwalitatieve schaa sprong naar meer stedelijke milieus in de Brabantse steden en middelgrote kernen en de verduurzamings slag in de bestaande steden, dorpen en bedrijventerreinen is noodzakelijk. Gezamenlijke uitwerking van de VISTA-strategie voor héél Noord-Brabant (ook buiten de stedenrij) is van groot belang.

De centrumsteden van Brabant (Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Tilburg en Breda) functioneren als één regionaal daily urban system: deze steden hebben goede en snelle verbindingen via het OV en zijn onderling goed verbonden met een sterke stedelijke economie, stedelijke innovatiemilieus (op campussen en in de spoorzones), kennisinstellingen en (andere) hoogwaardige voorzieningen. Het is belangrijk om dit systeem als onderdeel van de Noordwest-Europese metropool in de Nota Ruimte te benadrukken. Uiteraard bestaan er binnen dat stedelijk netwerk verschillen in dynamiek, opgave en stedelijkheid. De strategieën 'Stimuleren' en 'Accommoderen' vragen om een goede doorvertaling binnen dit regionaal daily urban system en een duidelijke positionering van het stedelijk netwerk Brabant als complementair onderdeel van het stedelijk netwerk van Nederland.

Datum

9 december 2025

Ons kenmerk

C2366317/6230783

De woningbouw- en herstructureringsopgave in Noord-Brabant is groot. Nieuwe woningen dragen bij aan sterke en leefbare dorpen en steden. Het is in eerste instantie aan gemeenten, met inachtneming van het provinciaal beleid, om een visie te ontwikkelen op hoe ze de woningbouwopgave (hoeveelheid, segmenten, typen woningen) binnen hun gemeente verdelen. Meer aandacht voor het beter benutten van de bestaande gebouwenvoorraad, helder beleid op in- en uitbreiden en de verduurzaming van bestaande woningen in de definitieve Nota Ruimte is gewenst. Een stevige Rijksinzet en strategie is daarbij randvoorwaardelijk. Juist bij herstructurering van bestaand stedelijk gebied zijn er veel kansen om tot een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving te komen en de koppeling te maken met andere maatschappelijke opgaven (bijvoorbeeld het versterken van de voorzieningenstructuur). Het is ongewenst om in de Nota Ruimte een aantal woningen per kern te noemen in het kader van 'wijkje erbij'.

Daarnaast is multimodale bereikbaarheid cruciaal in het behalen van gezamenlijke doelen voor de verstedelijkingsopgave. Het ambitieniveau van de Nota Ruimte lijkt zich te beperken tot het realiseren van bestaande ambities. De Nota Ruimte zou zich niet alleen moeten richten op wat morgen maar juist ook op dat wat overmorgen nodig is. Voorbeeld hiervan zijn de aanpak van het spoortraject Breda-Tilburg-Eindhoven zodat op termijn de internationale verbindingen Den Haag-Düsseldorf en Eindhoven-Brussel mogelijk worden. Dit traject hoort daarom bij de internationale verbindingen. Ook hoort de mogelijke realisatie van een spoorgoederenverbinding van Antwerpen naar Duitsland die gebruikt kan worden om de Brabantroute maximaal te ontlasten en de militaire weerbaarheid te versterken onderdeel te zijn van de Nota Ruimte.

Onduidelijk is of er nieuwe middelen gekoppeld zijn aan de geïntroduceerde uitvoeringstrategie langjarige infra en woningbouw en wat de consequenties zijn voor de provincie Noord-Brabant. Ook is onduidelijk hoe dit zich verhoudt tot de investeringsagenda's (RIA's) die voor de NOVEX-gebieden worden opgesteld. Bovendien ontbreekt de relatie tussen stikstof en netcongestie met verstedelijking in de ontwerp Nota Ruimte. Een strategie hierop in de definitieve Nota Ruimte is van belang om op korte en middellange termijn ontwikkeling van nieuwe

bedrijventerreinen en toekomstbestendige verstedelijking überhaupt mogelijk te maken. Een verdieping en verrijking van de VISTA-strategie op deze thema's is onontbeerlijk.

Datum

9 december 2025

Ons kenmerk

C2366317/6230783

Oproep: Samenwerken aan een gedragen Nota Ruimte, uitwerking én uitvoering

Wij gaan graag samen met u aan de slag de ontwerp Nota Ruimte integraal, gebiedsgericht en interdepartementaal op te werken naar een definitieve Nota Ruimte mét uitvoeringsagenda. Een Nota Ruimte met duidelijke nationale ontwikkelrichtingen en keuzes is essentieel voor de uitvoering van de grote ambities. Bij al deze ambities hoort een concrete uitvoeringsagenda en voldoende middelen die langjarig gereserveerd dienen te worden. Hierin moet duidelijk worden welke rol het Rijk voor zichzelf ziet ten opzichte van andere overheden, hoe het Rijk omgaat bij conflicterende belangen vanuit verschillende ministeries én welk instrumentarium wordt ingezet. Wij roepen op om deze uitvoeringagenda samen met medeoverheden te ontwikkelen en hiermee ook sectorale uitvoeringsagenda's te voeden met voldoende instrumenten. Deze instrumenten moeten verankerd zijn in langjarig beleid, zodat we gezamenlijk kunnen voortbouwen aan een toekomstbestendig Nederland.

Ten behoeve van het versterken van de uitvoeringskracht hoort het bekrachtigen van de samenhang en integraliteit van uitvoering- en investeringsagenda's van de NOVEX-gebieden Stedelijk Brabant en de Peel, de afspraken in het kader van Powerport regio Moerdijk en Brainport, thematische uitvoeringsagenda's (bijvoorbeeld de ruimtelijk-economische uitvoeringsagenda) en uitwerking van nationale programma's (zoals ruimte voor defensie).

Provincie Noord-Brabant, Brabantse regio's en waterschappen staan klaar om samen met het Rijk de ontwerp Nota Ruimte inclusief bijhorende uitvoeringsagenda op te werken. We horen graag op korte termijn hoe u hier vorm aan wilt geven.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. G.H.E. Derks MPA